

Рід Янчевських-Халецьких-Бондарчуків в Острозі

Віталій БОНДАРЧУК

Уп'єсі Д. Кедріна «Рембрант» пастор закликає помиряючого художника покаятися. Той відповідає просто: «Та ніби нема за що... не убивав, не крав, працював». Такими самими були і мої пра-скількись-там-раз прадди і прабабусі. Прізвища їх відомі мені, але не Острогу. Кар'єри вони будували теж не в Острозі.

Праррабаба **Варвара Янчевська** (1860 – 1937), очевидно, перша представниця роду, що тут замешкала. Напевне, вона була не в захваті від Острога. Її діяльно-холеричній натурі це місто-меланхолік не підходило. Варвара діяла, при чому багато і рвуче: дочка військового (Володимира Шмідта), медсестра, активний учасник Червоного Хреста. Вона дослужилася до персональної пенсії. Про рішучий характер свідчить сімейна реліквія – срібна шкатулка з написом зробленим у її світову: «Глибокошанованій Варварі Володимирівні від ад'ютанта пораненого». Варвара виходжувала людей. І ще про рвучість: священника, що побоювся підійти до умираючого, щоб сповідати його, вигнала з палати заявивши: «Батюшка, у мене на грудях вишитий червоний хрест, і я не боюся підійти до хворого. А у вас на грудях хрест золотий, а ви боїтеся. То йдіть

геть. Я покличу іншого священника». А панянка-історичку привела до тям, відшмагавши по обличчю мокрим рушником. Але так для неї сталося: у 1918 р. сина Миколу з Мінська перевели в Острог, треба було глядіти за внучкою Галиною (невістка померла після поліогів). І Варвара опленилася в Острозі.

Прадд **Микола Янчевський** (1888 – 1952, син Варвари) був лікарем-епідеміологом. Але, крім того, міг скласти перелом, вирвати зуб, вислухати, чи немає хрипів у легенях.

Острожани любили його ще й за те, що до нього можна було звернутися у будь-який час дня і ночі, і він завжди приходив на допомогу. Нікому не відмовляв. І любив Острог. Вирішив тут осісти. Символічні 15 років його сім'я жила при лікарні, що тоді була на сучасній вулиці Старостинській і збирала кошти на дім. Разом із домом купила ще й сад на 60 соток. Щоправда, польська влада вислала прадди в Могиліни. Причина полягала у відмові перейти з православ'я в католицизм. Повернувшись до міста, Микола віддячив йому. Він роздобув рентген-апарат, що став чи не єдиним в області. Коли почалася радянсько-нацистська війна, його дочка Галина три тижні пішки добиралася до Острога зі Львова, де навчалася на українського філолога в університеті. Микола, побачивши доньку, метнувся до комори, приніс сілок меду і сказав єдине слово: «Ю». Існує історія-анекдот про те, що під час війни в нього забрали кишеньковий годинник «Павел Буре». Той, хто це зробив, свою дію підкріпив словами: «Советській партизан должен знать точное время». По війні в Острозі з'явився Віталій. А потім у Галини і Віталія з'явився Олексій. Але спочатку про **Віталія Халецького** (1916 – 1976).

Галина, Олексій і козлик

Дід Віталій був родом зі села Дорогоща, на місці якого зараз водосховище ХАЕС. Наприкінці 1920-х рр. разом із батьками був розкуркулений і засланний в Іркутську область у табір. З табору, який був у глухом лісі, до Іркутська дід добирався тиждів. Приховавши, що він «син кулака», поступив «на рабфак», потім у Педагогічний інститут. У 1941 – 1945 рр. серед інших «топографічних обчислювачів в артилерії». У наказі надруковано про його представлення до нагородження орденом Червоної Зірки, поряд хтось зробив

Шкатулка Варвари від пораненого

правку-приписку: «Медаль «За бойові заслуги». «Куркульське» минуле наздогнало... Ще Віталій залишив по собі два пухких фотоальбоми. Один – десятиліття сімейних хронік. Другий – світлина пам'яток і підприємств Острога. Їх дід зробив у останні два роки життя. Таке собі прощання з містом, відбите на сріблі лівки.

Дядько **Олексій Халецький** (1948 – 2020) тоді, у бідний грудень 1948 року, міг не з'явитися. Але колеги-вчителі подружили, віддали всю свою місячну зарплату для купівлі пенсіонку Галині і порятунку її і його життя. Змалку Олексій божевільно історією. Після фільму про хрестоносців пішов у замок Острозьких, де його, не помітивши, закрили. Ніч для батьків у пошуках сина минула незабутньо. Якою вона була для Олексія невідомо, але, може, тоді він і вирішив бути в замку вдень, але побільше. Закінчив університет у Львові і 1974 – 77 рр. трудився у фортеці науковим працівником. Хоча навідрів він тоді, уночі, зіякався. А дже відповідно до чергової історії роду Олексій любив піші прогулянки Острогом під блискавками грози.

Дядько пішов з життя у січні 2020 р. Віталій Бондарчук (автор історії – ред.) з'явився у 1987 р. У нього, малого, Острог асоціювався не зі старечим замком. Головними були стадіони, де грав у футбол і

Галина і Віталій

катався на велосипеді. Так винякли топоніми, які знала тільки його сім'я – «перший стадіон» і «другий стадіон». «Перший» – той, де було кладовище, на місці «другого» зараз тенісні корти. А от будинок сім'ї з одним димарем (а на старих фото їх чомусь два) був окремим «світом» від міста. «Вийти в місто» – стала фраза у родині. А ще був топонім «п'ятиетажка». Це магазин на просп. Незалежності, 22, куди ходив дитиною. У більш «дурному віці» за тією ж адресою вже ходив у «Пиво-води». Ще «острозькі», млі серцю, знайомі більшому колу людей топоніми: «ручейок» і «подсобне» – там ловив рибу, «кар'єр» – там плавав свинцеві з акумуляторів. На Острог любив дивитися з горбів біля колишнього «шиноремонтного». Звідти ж Віталій далеко-далеко побачив ряд пірамідальних тополь. А раз їх видно звідси, то й Острог повинно бути видно звідти. Ідея фікс була перевірена. Траса між Плужним і Борисовим. З неї можна розгледіти Острог на відстані 18 кілометрів. Краще в бінокль.

Племінниця **Вікторія Бондарчук** два повних роки. В Острозі вона любить ходити в АТБ, але називає цей магазин «Амене».

Ось такі історії представників шести поколінь за ХХ і шматок ХХІ століття, поміщені текст об'ємом трошки більше 4600 друкованих знаків. Будемо жити і працювати в Острозі далі.

Микола, Варвара і Галина на порозі свого дому

Дід Віталій з уловом